

3- DEÜ PATOLOJİ AD'NA DEĞERLENDİRİLMEK ÜZERE UYGUN KOŞULLARDA MATERYAL ALMA VE GÖNDERME

1. **AMAÇ:** Hastalardan tetkik amacıyla alınan ve patoloji birimine gönderilmesi gereken patolojik inceleme yapılacak materyallerin uygun koşullarda alınarak güvenli bir şekilde gönderilmesi için gerekli kuralları belirlemektir.

2. **KAPSAM:** Bu talimat patolojiye ait materyallerin alınması ve patoloji birimine gönderilmesi faaliyetlerini kapsar.

3. **SORUMLULAR:** Bu talimatın uygulanmasından materyali alan doktorlar, ameliyat hemşiresi, cerrahi teknisyeni, ameliyathane sekreterleri, materyal taşımak ile görevli hizmetliler ile patoloji sekreterleri sorumludur.

4. TALİMAT AKIŞI

4.1. İNCELEME İÇİN MATERYAL GÖNDERME

4.1.1. Her materyal için mutlaka **patoloji istek formu** doldurulmalıdır. Formda;

Hasta adı, soyadı,

T.C. Kimlik Numarası,

Dosya numarası,

Hasta doğum tarihi veya yaşı,

Sorumlu doktorun ismi,

Uygun klinik öykü, laboratuvar ve diğer veriler bildirilmelidir.

4.1.2. Aşağıda sıralan dokular klinik olarak bir anormalilik içermiyor ise gönderilmelerine gerek yoktur.

a) Dişler

b) Tedavi amacı ile kullanılan radyoaktif kaynaklar

c) Yabancı cisimler

d) Madeni eşyalar

e) Patoloji birimine gönderilen aşağıdaki materyaller sadece makroskopik olarak tanımlanırlar ve değerlendirilirler. Mikroskopik inceleme yapılmaz.

i) Taşlar

ii) Ortopedik amaçlı kullanılan metaller

iii) Meme implantları, testis implantları, çene implantları

4.1.3. Hekimi tarafından oryantasyonu gereken ve taze olarak patoloji birimine getirilen veya özel takip solüsyonu gerektiren materyaller dışındaki tüm materyaller dokunun otolize olmaması için derhal hacminin 20 katı miktarda % 10'luk fosfat tamponlu formalin içeren, ağız sıkıca kapanabilen ve taşımaya uygun kaplara konur.

4.1.4. Gerekli solüsyonlar (formalin, serum fizyolojik, v.b.) Tıbbi Patoloji Anabilim Dalı İdare Amirliği'nden, transfer kapları ise Sarf Malzemesi Deposu'ndan temin edilir.

4.1.5. Kapların üzerine hastanın adı, soyadı, protokol numarası ve dokunun alındığı yeri içeren etiket yapıştırılır.

4.1.6. Patoloji istek formu, hastanın hekimi tarafından eksiksiz doldurulduktan sonra hastanın ismi, soyadı ve protokol numarasını içeren etiket yapıştırılır.

4.2. HEMATOLOJİK MALİGNENSİ ŞÜPHESİ İLE YAPILAN LENF NODU BİYOPSİSİ GÖNDERME

- a) Her bölüm alınma zamanı, gönderilme şekli için uygun planlamayı yapmalıdır.
- b) Hastanın hekimi, lenf nodu biyopsisi planlandığını hematopatoloji rutin hizmeti sorumlu hekimine bildirir.
- c) Cerrahi olarak mümkün olduğu takdirde, lenf nodu bütünlüğü korunarak eksize edilir.
- d) Biyopsi materyali Serum Fizyolojik (SF) ile ıslatılmış gazlı bez içerisinde (SF dolu kavanoz değil) en geç 15 dakika içinde taze olarak patoloji bölümüne ulaştırılır.
- e) 15 dakika içerisinde ulaştırılmayacak materyaller, bütünlüğü bozulmayacak şekilde ortadan kesi atılarak içerisinde yeterli formalin bulunan bir kap içerisine konarak gönderilmelidir.

4.3 BÖBREK İĞNE BİYOPSİSİ GÖNDERME

- a) Her bölüm alınma zamanı, gönderilme şekli için uygun planlamayı yapmalıdır.
- b) Böbrek iğne biyopsisi yapıldığında, nefropatoloji rutin sorumlu hekimine bilgi verilerek, 15 dakika içerisinde patoloji laboratuvarına ulaştırılır.
- c) İğne biyopsi örneği küçük ve ağzı kapalı bir kap ile tamponlanmış fosfat solusyonunda (PBS) gönderilir.

4.4 DİREKT İMMÜNFLORESAN İNCELEME GEREKTİREN DERİ BİYOPSİLERİNİ GÖNDERME

- a) Her bölüm alınma zamanı, gönderilme şekli için uygun planlamayı yapmalıdır.
- b) Deri biyopsisi planlandığı zaman, hastanın doktoru dermatopatoloji rutin sorumlu hekimine bildirir.
- c) Biyopsi materyali uygun transport sıvısı içerisinde taze olarak patoloji bölümüne ulaştırılır.

4.5 ELEKTRON MİKROSKOBİK İNCELEME İÇİN DOKU GÖNDERME

- a) Elektron mikroskopik inceleme için doku gönderilmesi düşünülüyorsa, biyopsi yapmadan ya da dokuyu almadan önce, hastanın hekimi patoloji bölümü ile görüşerek bilgi verir.
- b) Materyal alındıktan sonra zaman kaybetmeden, +4 derecede saklanan %2'lik glüteraldehit solüsyonu içeren şişeye konur.
- c) Solüsyon içine konan örnek +4 derecede saklanarak aynı gün içerisinde patoloji laboratuvarına ulaştırılır.
- d) Kayıt sekreterliği tarafından Elektron Mikroskopi defterine kaydı yapılır.
- e) 3 gün içerisinde materyal Histoloji AD'na kayıtlı olarak teslim edilir.

4.6. SİTOLOJİK MATERYALLERİN GÖNDERİLMESİ

4.6.1. Aşağıda sıralanan jinekolojik ve non-jinekolojik sitolojik materyallerde alınan materyallerin tamamı incelenmek üzere patoloji birimine gönderilir.

4.6.1.1. Jinekolojik materyaller

- a) Servikovajinal materyaller (Pap smear, Sıvı bazlı materyal)

4.6.1.2. Non-jinekolojik materyaller

- a) Vücut sıvıları (seröz effüzyon, idrar, BOS, kist sıvıları, eklem sıvıları, vb.)

- b) Yıkama sıvıları (Bronş lavajı, periton yıkama sıvısı, mesane yıkama sıvısı, vb.)
- c) İnce İğne Aspirasyon Sitolojileri (İİAS)
- d) Fırçalama materyalleri
- e) Diğer ekfoliyatif sitolojik materyaller (balgam, oral mukoza ve diğer sürüntüler)

4.6.2. Direkt yayma örnekleri

İİAS, fırçalama, ve diğer sürüntüler yayılmadan önce lamlar üzerindeki rodajlı kısım üzerine kurşun kalem ile doktor ya da doktor tarafından görevlendirilen sağlık görevlisi tarafından hasta adı ve soyadı yazılır. Doktoru tarafından hasta başında hazırlanan direkt yayma preparatlar anında tespit edilir.

4.6.2.1. Alınan materyalin niteliğine ve klinik-sitoloji arasındaki işbirliğine göre alkol/sprey tespitli ya da havada tespit edilmiş preparatlar hazırlanır. Alkol/sprey tespiti yapılacak materyal lam üzerine yayılır yayılmaz en geç 10 saniye içinde tespit tamamlanmalıdır. Bu tespit için %95'lik etil alkol ya da medikal sprej tespit malzemeleri kullanılır. Alkol/sprej tespiti gerekmiyor ise yayma preparatlar havada kurumaya bırakılır ve herhangi bir tespit solüsyonu içine konmadan gönderilir.

4.6.2.2. Yayma preparatların tümü kırılmayacak şekilde, "Materyal Toplama ve Taşıma Talimatı" doğrultusunda patoloji birimine gönderilir. Havada kurutulmuş veya sprej ile tespit edilen yaymalar preparat kutularında, alkolde tespit edilen preparatlar ise alkol ile dolu kapaklı kavanozlar veya şaleler içinde gönderilir. Hastaya ait klinik bilgiler hastanın doktoru tarafından sitoloji formuna eksiksiz doldurulduktan sonra sitoloji formuna ve preparatların konulduğu kutu veya kavanozlar üzerine hastanın adını, soyadını ve protokol numarasını içeren etiket yapıştırılır.

4.6.3. Vücut sıvıları

Seröz effüzyon, idrar, BOS, kist sıvıları, eklem sıvıları, vb. ve yıkama materyalleri (bronş lavajı, bronkoalveoler lavaj, mesane yıkama, v.b.) hastadan alındıktan sonra en geç yarım saat içinde patoloji birimine ulaştırılır. Patoloji birimine mesai saati bitiminden önce ulaştırılmayacak ise, örnekleme bir sonraki güne bırakılmalıdır. Alınması zorunlu olan durumlarda alınan sıvılar materyalin alındığı bölümde buzdolabında +4 °C'de saklanır. Ertesi işgünü sabahı mesai saati başlangıcından sonra en geç yarım saat içinde patoloji birimine gönderilir.

4.6.4. Ameliyathanede operasyon sırasında alınan seröz kavite (periton, plevra) yıkama materyalleri hastadan alındıktan sonra mümkün olan en kısa sürede patoloji laboratuvarına ulaştırılmalıdır. Hemen ulaştırılmayacak ise, eşit miktarda %50'lik etil alkol ile karıştırılarak gönderilir. Patoloji birimine mesai saati bitiminden önce ulaştırılmayacak sıvılar materyalin alındığı bölümde buzdolabında +4 °C'de saklanır. Ertesi işgünü sabahı mesai saati başlangıcından sonra en geç yarım saat içinde patoloji birimine gönderilir.

4.6.5. Eklem Sıvısı Gönderilmesi

a) Eklem sıvısı hastadan alındıktan sonra en geç yarım saat içinde patoloji birimine ulaştırılır. Patoloji birimine mesai saati bitiminden 30 dk öncesine kadar ulaştırılmayan sıvılar materyalin alındığı bölümde buzdolabında +4 °C'de saklanır. Ertesi işgünü sabahı mesai saati

başlangıcından sonra en geç yarım saat içinde patoloji birimine gönderilir.

- b) Kristal artropatisi ön tanısı ile kristal incelemesi için alınan materyal ise mutlaka 10 dakika içinde taze olarak patoloji laboratuvarına ulaştırılmalıdır.
- c) Gelen materyalden kristal aranması amacıyla polarize ışık incelemesi yapılması için direkt yayma hazırlanır.
- d) Kalan materyal ise H&E boyanmak üzere işleme alınır.

4.7. KAS BİYOPSİSİ GÖNDERME:

- a) Her bölüm alınma zamanı, gönderilme şekli için uygun planlamayı yapmalıdır.
- b) Hastanın hekimi, kas biyopsisi planlandığını kas patolojisi sorumlu hekimine bildirir.
- c) Cerrahi olarak EMG ile myopatik bulguların ılımlı saptandığı, tercihen gastroknemius kasından, kasın göbek kısmından 1 cm çapında biyopsi alınır.
- d) Biyopsi materyali Serum Fizyolojik (SF) ile ıslatılmış gazlı bez içerisinde (SF dolu kavanoz değil) en geç 15 dakika içinde taze olarak patoloji bölümüne ulaştırılır. Uzun süreli transport gerektiren durumlarda kuru buz içerisinde gönderilmelidir.

4.8. TESTİS İĞNE BİYOPSİSİ (TESE) GÖNDERME

- a) Her bölüm alınma zamanı, gönderilme şekli için uygun planlamayı yapmalıdır.
- b) İğne biyopsi materyali Bouin tespit solüsyonu içeren bir kap içerisine konur ve rutin materyaller ile birlikte patoloji bölümüne ulaştırılır.